Jak cytować:

Sztejnberg, A., Jasiński, T.L (2014). Typy osobowości zawodowych Hollanda dominujące wśród studentów kierunków pedagogika i wychowanie fizyczne. *Humanizacja Pracy*, *3*, 33-49. <http://www.humanizacja-pracy.pl/witryna/doc/Humanizacja32014.pdf>.

Aleksander Sztejnberg
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa
w Wałbrzychu, Uniwersytet Opolski

Tadeusz Leszek Jasiński[*]
Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku

TYPY OSOBOWOŚCI ZAWODOWYCH HOLLANDA DOMINUJĄCE WŚRÓD STUDENTÓW KIERUNKÓW PEDAGOGIKA I WYCHOWANIE FIZYCZNE

Abstrakt

W pracy zaprezentowano wyniki z badań, których celem było rozpoznanie typów osobowości zawodowych, dominujących u studentów I roku Pedagogiki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu (PWSZ) i studentów I roku Wychowania Fizycznego w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku (SWPW) oraz dokonanie oceny stopnia ich zgodności z rodzajem środowiska akademickiego, w którym studiowali. Do realizacji tego celu wykorzystano Kwestionariusz Preferencji Zawodowych JOB-6 S. Retowskiego. Kwestionariusz zawiera 29 stwierdzeń przyporządkowanym 6 skalom odpowiadającym 6 typom osobowości zawodowych Hollanda: realistycznemu, badawczemu, artystycznemu, społecznemu, przedsiębiorczemu i konwencjonalnemu. Analiza zebranych danych wykazała, że JOB-6 okazał się bardzo pomocnym narzędziem w diagnozie dominujących wśród studentek i studentów typów osobowości zawodowych. Kierunek Pedagogikę (społeczne (S) środowisko akademickie Hollanda) wybrało zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami około 55% ogółu badanych z PWSZ AS, a kierunek Wychowanie Fizyczne, także społeczne (S) środowisko akademickie, około 53% osób z SWPW. Społeczny (S) typ osobowości zawodowej Hollanda okazał się dominującym u około 29% studentów i około 62% studentek z PWSZ AS oraz u około 43% studentów i 80% studentek z SWPW. Osoby te wybrały kierunki studiów zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami, przy czym wśród nich była większa liczba studentek, aniżeli studentów. Różnica w wyborze przez studentów i studentki Pedagogiki i Wychowania

[*] E-mail: tlj.jasinski@gmail.com

Fizycznego jako środowisk akademickich (S) Hollanda, kompatybilnych z dominującymi typami ich społecznych (S) osobowości, okazała się istotna na poziomie $\alpha = 0,01$ ($\chi^2 = 7,2289$, $\chi^2_{0,01df=1}=6,635$, $\chi^2>\chi^2_{0,01df=1}$).

Słowa kluczowe: Kwestionariusz Preferencji Zawodowych JOB-6, dominujące typy osobowości zawodowych Hollanda, środowiska akademickie, studenci Pedagogiki i Wychowania fizycznego

1. Ramy teoretyczne

Po zdaniu egzaminu maturalnego i uzyskaniu świadectwa dojrzałości, absolwenci szkół ponadgimnazjalnych podejmują ważną życiową decyzję związaną z wyborem szkoły wyższej i kierunku studiów. Niebagatelne jest, aby wybrany kierunek studiów był zgodny z zainteresowaniami każdego z absolwentów. Ponadto istotna jest, co potwierdzają wyniki badań, zgodność kierunku ukończonych studiów i rodzaju pracy podejmowanej przez absolwenta wyższej uczelni, która sprzyja osiąganiu satysfakcji z pracy zawodowej (Wolniak, Pascarella 2005: 233-251).

Aby absolwenci szkół ponadgimnazjalnych właściwie kształtowali swoje ścieżki rozwoju i podejmowali trafne decyzje edukacyjno – zawodowe konieczne jest szerokie wykorzystanie różnych metod badania zainteresowań. Obok rozmowy i obserwacji, wiodące miejsce zajmuje stosowanie różnych narzędzi pomiaru zainteresowań (zob. Greiner, Kudanowska, Tarkowska 2006:32; Wojtasik 2011:43). Pozostają one w centrum uwagi badaczy od lat 30. XX wieku. Wraz z pojawiającymi się nowymi koncepcjami teoretycznymi budowano różne wystandaryzowane narzędzia służące diagnozie zainteresowań, na przykład Kwestionariusz Preferencji Zawodowych F. Kudera, Inwentarz Zainteresowań E. Stronga, Zestaw Zainteresowań i Zdolności D. Campbella (CISS) (Wiącek 2010:4-9; Bajcar, Borkowska, Czerw, Gąsiorowska, Nosal 2006:14-32). W wielu krajach świata od wielu już lat ogromną popularnością cieszy się Zestaw do Samobadania (*Self-Directed Serach* - SDS), narzędzie opracowane przez J.L. Hollanda (Holland, Powell, Fritzsche 1994; Lamb, Hurst, Kennedy 1996:74; Perkmen, Sahin 2013:54, (za:) Swanson, Fouad 1999:44; Lokan 1994).

Wśród polskich wystandaryzowanych narzędzi diagnostycznych przeznaczonych do pomiaru zainteresowań należy wymienić między innymi Inwentarz Zainteresowań opracowany przez A. Frydrychowicz i wsp. (Frydrychowicz, Jaworska, Wojnarowska, Matuszewski 1994), Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji – WKP autorstwa A. Matczak i wsp. (Matczak, Jaworowska, Ciechanowicz, Zalewska, Stańczak 2006), Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych (KZZ) autorstwa zespołu Cz. Nosala (Wiącek 2010:14; Gąsiorowska, Balcar 2006:38], Test Osobowości i Zainteresowań (Dajek 1997),

Kwestionariusz Predyspozycji Zawodowych (Kulesza, Kos 2010), Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MŁOKOZZ (Paszkowska - Rogacz 2011).

W poradnictwie zawodowym szczególne miejsce zajmuje szeroko rozpowszechniona w świecie teoria typów osobowości zawodowych i środowisk zawodowych/akademickich (RIASEC), opracowana przez J.L. Hollanda (1919-2008) (TJH). Teoria ta jest oparta na czterech głównych założeniach (HTP:379; Holland 1997:4). Pierwsze z nich głosi, że osobowości większości ludzi można zakwalifikować do jednego z sześciu typów: Realistycznego (R), Badawczego (B), Artystycznego (A), Społecznego (S), Przedsiębiorczego (P) i Konwencjonalnego (K) (zob. De Fruyt, Mervielde 1996:408; Paszkowska-Rogacz 2006: 49-50; HTP:379; CHT:70; Holland, Whitney, Cole, Richards 1973, (za:) Smart, Feldman, Ethington 2006:11; Smart, Ethington, Umbach 2009:69; Kos 2010:21-30; Smart 2010:469; Perkmen, Sahin 2013:54).

J. L. Holland dla każdego z powyższych dominujących typów osobowości zawodowych opisał posiadane przez jednostkę zdolności, ukazał na jej charakterystyczne cechy osobowościowe i posiadane umiejętności, wskazując między innymi dla osoby o typie a) realistycznym na jej otwartość, uporczywość, zdolności manualne w zakresie mechaniki, a także brak kompetencji społecznych, b) badawczym na jej ostrożność, niezależność, dokładność, zdolności matematyczne i naukowe oraz brak zdolności przywódczych, c) artystycznym na jej oryginalność, wrażliwość, zdolności muzyczne i artystyczne oraz preferencję dla wartości estetycznych, d) społecznym na jej cierpliwość, empatię, kompetencje społeczne, brak zdolności mechanicznych i naukowych, e) przedsiębiorczym na jej ekstrawersję, optymizm, pewność siebie, zdolności przywódcze, umiejętności komunikowania się w mowie z innymi, brak zdolności naukowych, f) konwencjonalnym na jej zorganizowanie, nieelastyczność i uległość, zdolności rachunkowe. Podał także przykłady zawodów, w których podejmują pracę osoby o określonych typach osobowości (CHT:70-71).

Drugie założenie teorii RIASEC określa sześć rodzajów środowisk zawodowych/akademickich: Realistyczne, Badawcze, Artystyczne, Społeczne, Przedsiębiorcze i Konwencjonalne. Z trzeciego założenia wynika, że ludzie w swoim rozwoju zawodowym poszukują takich środowisk pracy, które umożliwiają im doskonalenie swoich umiejętności i zdolności, wyrażanie postaw i wartości, pełnienie preferowanych ról społecznych (Lamb, Hurst, Kennedy 1996:76-77). Czwarte założenie wskazuje, że zachowania danej osoby może być określone interakcją jej osobowości i środowiska (HTP:379 ; zob. także Bajcar, Borkowska, Czerw, Gąsiorowska, Nosal 2006:34).

Jakość wzajemnych relacji osobowości konkretnej osoby i środowiska uwarunkowana jest między innymi takimi czynnikami, jak **zbieżność** typów osobowości i środowisk zawodowych /akademickich oraz **spójność**, rozumiana jako *psychologiczne podobieństwo* między typami osobowości zawodowych albo rodzajami środowisk zawodowych/akademickich (Lamb, Hurst, Kennedy 1996:82; Smart, Feldman, Ethington 2006:12).

Zbieżność możemy ocenić wykorzystując przedstawiony na rys. 1 model sześciokąta Hollanda, na którym zilustrowano 6 typów osobowości zawodowych i 6 rodzajów środowisk zawodowych/akademickich. Zostały one uporządkowane zgodnie ruchem wskazówek zegara od typu realistycznego osobowości (środowiska) do konwencjonalnego (środowiska) (Smart, Feldman, Ethington 2006:12; Smart 2010:470). Pięć strzałek skierowanych od typu realistycznego ukazuje na możliwe interakcje. Poziom zbieżności pomiędzy osobami o określonych typach osobowości i rodzajami środowisk zawodowych jest odwrotnie proporcjonalny pomiędzy każdą parą wyszczególnioną na modelu (Smart, Ethington, Umbach, Rocconi 2009:486). Poziomy te możemy oceniać zarówno jakościowo, jak i ilościowo, na przykład badawczy typ osobowości dominujący w środowisku badawczym określa najwyższy (4) poziom zbieżności typu osobowości i rodzaju środowiska. Osobę o badawczym typie osobowości, w środowiskach artystycznym i realistycznym charakteryzuje średnio wysoki poziom zbieżności (3), w środowiskach społecznym i konwencjonalnym średnio niski (2), i w środowisku przedsiębiorczym niski poziom zbieżności (1) (Smart, Feldman, Ethington 2006:12).

Rysunek 1.

Model sześciokąta Hollanda ukazujący 6 typów osobowości zawodowych i 6 rodzajów środowisk zawodowych/akademickich

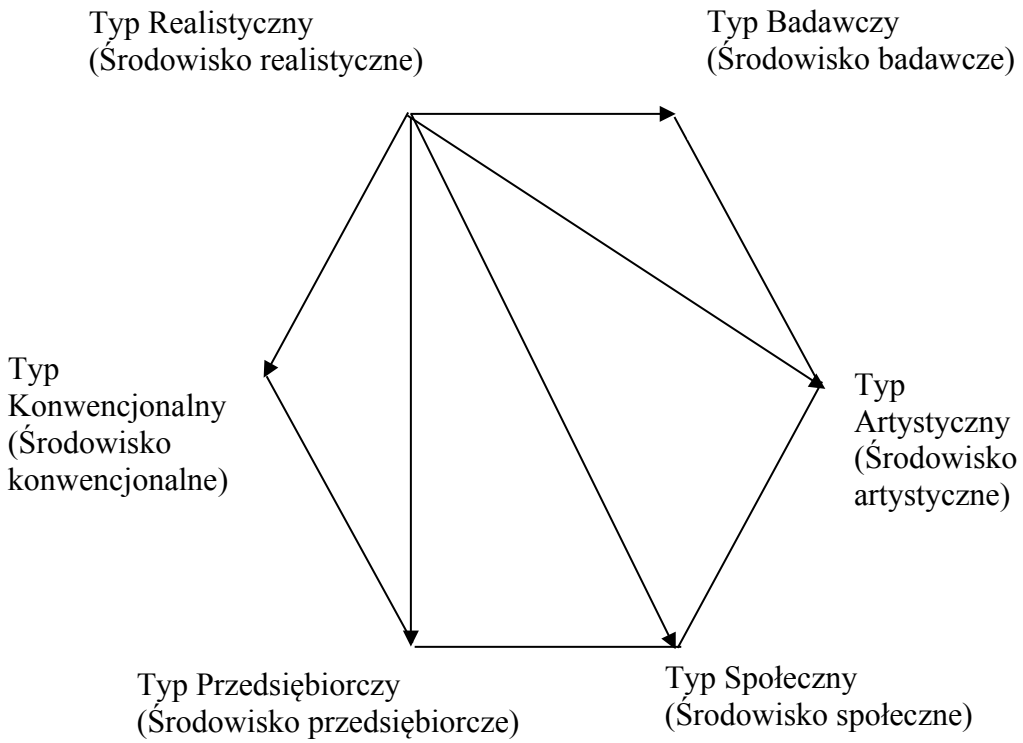

Źródło: HTP:377, (za:) Holland, Whitney, Cole, Richards 1973 oraz Lamb, Hurst, Kennedy 1996:76-77.

Spójność (względne podobieństwo) można odnieść zarówno do rodzajów środowisk pracy/akademickich, jak i typów osobowości zawodowych. Na przykład z modelu Hollanda (zob. rys. 1) wynika, że dwa środowiska zawodowe mogą charakteryzować różne stopnie spójności. Wszystko zależy od dystansu oddzielającego je na modelu sześciokąta. Krótsze odległości pomiędzy środowiskami, na przykład dystans pomiędzy środowiskami realistycznym i badawczym wskazuje na wysoki stopień ich spójności. Mówiąc innymi słowami, środowisko realistyczno - badawcze jest spójne w stopniu wysokim. Jeszcze większa odległość pomiędzy parą środowisk, na przykład pomiędzy środowiskami realistycznym i artystycznym wskazuje na średni stopień ich spójności. Największy dystans pomiędzy środowiskami, na przykład realistycznym i społecznym wiąże się z niskim stopniem ich spójności. Podobnie dla osób o osobowościach zbliżonych do typów RB, RK, BR, BA, AB, AS, SA, SP, PS, PK, KP i KR są charakterystyczne wysokie stopnie spójności, dla osób o typach RA, RP, BS, BK, AR, AP, SB, SK, PAS, PR, KS i KB - średnie, dla osób o typach RS, BP, AK, SR, PB i KA - niski stopień spójności (Lamb, Hurst, Kennedy 1996:83).

Analiza literatury dotyczącej zastosowań teorii Hollanda do środowisk akademickich wskazuje, że badacze koncentrują swoją uwagę między innymi na ocenie stopnia zgodności kierunku studiów wybranego przez konkretnego studenta z jego typem osobowości zawodowej (Jones 2012; Jones, Jones 2012). Poniżej w tabeli 1 ukazano wybrane kierunki studiów najbardziej zgodne z określonym rodzajem środowiska akademickiego.

Tabela 1

Kierunki studiów najbardziej zgodne z czterema rodzajami środowisk akademickich

Rodzaj środowiska akademickiego	Kierunki studiów
Badawcze (B)	Biologia, ekonomia, matematyka, geografia, inżynieria chemiczna, astronomia, farmacja
Artystyczne (A)	Sztuka, architektura, języki obce, muzyka, projektowanie środowiska
Społeczne (S)	Historia, filozofia, wychowanie fizyczne, pedagogika, psychologia, antropologia, nauki polityczne, wychowanie fizyczne
Przedsiębiorcze (P)	Biznes, informatyka, prawo, dziennikarstwo

Źródło: Jones 2011:12; Pike 2006:804; Huang, Healy 1997:460, (za:) Smart, Feldman, Ethington 2000.

Analiza informacji zawartych w tab. 1. pozwoliła zaobserwować, że badacze umiejscowili Pedagogikę i Wychowanie fizyczne w akademickim środowisku społecznym (S), podobnie jak psychologię, filozofię i historię. Prawo i dziennikarstwo sklasyfikowano w środowisku przedsiębiorczym (P), języki obce i muzykę w środowisku artystycznym (A), a matematykę i astronomię w środowisku badawczym (B). Interesującym zatem było zbadanie jakie typy osobowości zawodowych Hollanda są charakterystyczne dla studentów. Okazuje się, że wpływają one na ich zachowania i preferencje. Decydują także o wyborze przez nich określonych kierunków studiów, a po ich ukończeniu – pracy w ulubionym zawodzie.

Celem podjętych badań było rozpoznanie typów osobowości zawodowych dominujących wśród studentów I roku Pedagogiki PWSZ AS w Wałbrzychu i studentów I roku kierunku Wychowanie fizyczne w SWPW w Płocku oraz ocena stopnia ich zgodności z rodzajem środowiska akademickiego, w którym studiują.

W toku podjętych badań poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania?

1. W jakim stopniu wybrane przez badanych kierunki studiów są kompatybilne z ich dominującymi typami osobowości zawodowych?
2. Jaki procent badanych studentów i studentek dokonało wyboru kierunków studiów zgodnie z posiadanymi preferencjami i zainteresowaniami?

3. Czy różnica w wyborze kierunków Pedagogika i Wychowanie Fizyczne jako środowisk akademickich (S) Hollanda, kompatybilnych z typami osobowości (S), dominującymi u studentów i studentek jest istotna?

2. Metoda i materiał badawczy

Badania przeprowadzono w miesiącach luty - marzec 2013. Objęto nimi ogółem 107 osób, 42 studentów (39%) i 65 studentek (61%), z dwóch uczelni: Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu (PWSZ AS) i Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku (SWPW). Z PWSZ AS w badaniach uczestniczyło ogółem 69 osób, w tym 14 studentów w wieku od 19 do 25 lat (M=21,86, SD=1,61) i 55 studentek w wieku od 19 do 35 lat (M=21,40, SD=2,95). Natomiast z SWPW brało udział w badaniu ogółem 38 osób, w tym 28 studentów w wieku od 19 do 32 lat (M=20,89, SD=2,77) i 10 studentek w wieku od 19 do 21 lat (M=19,70, SD=0,82). W badaniach wykorzystano wystandaryzowany Kwestionariusz Preferencji Zawodowych JOB-6 autorstwa S. Retowskiego (RTS; Retowski 2009). Teoretyczną bazę dla jego opracowania stanowiła teoria Hollanda.

Badane osoby poproszono o ocenienie samych siebie na pięciostopniowej skali kwestionariusza JOB-6 („1" - „nie", „2"- „raczej nie", 3 – „trudno powiedzieć", 4 - „raczej tak" i 5 - „tak"), wybierając odpowiedź w zależności od tego, w jakim stopniu zgadzają się one z każdym z 29 stwierdzeń przyporządkowanym sześciu podskalom kwestionariusza, odpowiadającym określonym typom osobowości zawodowych Hollanda (RBASPK).

Analizując uzyskane w badaniu wyniki bierze się pod uwagę liczby punktów przyznane przez badanego każdej ze skal kwestionariusza. Najwyższy wynik z sześciu skal interpretuje się jako dominujący u danej osoby typ osobowości zawodowej. Przyznanie przez badanego takiej samej, najwyższej liczby punktów dwóm skalom JOB-6 oznacza dominację u niego dwóch typów osobowości zawodowej.

3. Wyniki

Analiza zebranych danych wykazała, że dominującym typem osobowości zawodowej Hollanda dla około 55% ogółu badanych studentów Pedagogiki z PWSZ AS w Wałbrzychu i prawie 53% osób studiujących na kierunku Wychowanie Fizyczne w SWPW w Płocku,

okazał się typ społeczny (S)[1], kompatybilny ze społecznymi (S) rodzajami środowisk akademickich Hollanda, wybranymi przez tych studentów jako kierunki studiów (zob. tab.1).

Rozkłady liczebności (procenty) dominujących typów osobowości zawodowych Hollanda zróżnicowanych ze względu na płeć osób badanych z obydwu uczelni zawiera tabela 2.

Tabela 2.

Rozkłady liczebności (procenty) dominujących typów osobowości Hollanda zróżnicowanych ze względu na płeć osób badanych z PWSZ AS (N=69) i SWPW (N=38)[2]

Nr	Typ osobowości Hollanda	PWSZ AS		SWPW	
		Studenci Liczebność (procent)	**Studentki** Liczebność (procent)	**Studenci** Liczebność (procent)	**Studentki** Liczebność (procent)
1	S	4 (28,571)	27 (49,091)	9 (32,143)	7(70,000)
2	P	4 (28,571)	2 (3,636)	2 (7,143)	1(10,000)
3	R	4(28,571)	2 (3,636)	1 (3,571)	-
4	K	1 (7,143)	4 (7,273)	7 (25,000)	-
5	A	1 (7,143)	10 (18,182)	3 (10,714)	1(10,000)
6	SP	-	4 (7,273)	1 (3,571)	-
7	SK	-	2 (3,636)	-	1 (10,000)
8	SR	-	1 (1,818)	2 (7,143)	-
9	AK	-	1 (1,818)	-	-
10	KA	-	1 (1,818)	-	-
11	AR	-	1 (1,818)	1(3,571)	-
12	BA	-	-	1 (3,571)	-
13	RPK[3]	-	-	1(3,571)	-
	RAZEM	14(100,000)	55(100,000)	28 (100,000)	10(100,000)

Źródło: Badania własne

Wyniki przedstawione w tabeli 2 ujawniają, że społeczny (S) typ osobowości zawodowej Hollanda okazał się dominującym u około 29% studentów i około 62% studentek z PWSZ AS oraz u około 43% studentów i 80% studentek z SWPW[4]. Okazał się on zgodny z wybranym przez studentów do studiowania kierunkami (Pedagogika i Wychowanie

[1] Sumaryczny wskaźnik procentowy w przypadku ogółu badanych z PWSZ AS (55,073%) i w przypadku ogółu osób badanych z SWPW (52,632%) obejmuje badanych z dominującymi społecznymi typami osobowości (S), a także badanych, których osobowości zawodowe opisują dwa dominujące typy, z których jeden był typem społecznym (S) (SP,SK, SR).

[2] W badaniach uczestniczyli wszyscy studenci I roku ze studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

[3] Jedna z badanych osób przyznała taką samą, najwyższą liczbę punktów trzem podskalom JOB-6. Oznacza to u niej dominację trzech typów osobowości zawodowej Hollanda.

[4] Sumaryczny wskaźnik procentowy w przypadku studentek z PWSZ AS (61,818%) obejmuje osoby z dominującym społecznym typem osobowości (S) (nr 1), a także studentki, których osobowości zawodowe opisują dwa dominujące typy, z których jeden był typem społecznym (S) (nr 6-8). Sumaryczny wskaźnik procentowy w przypadku studentów (42,857%) i studentek z SWPW (80,000%) obejmuje osoby z dominującym społecznym typem osobowości (S) (nr 1), a także osoby badane, których osobowość zawodową opisują dwa dominujące typy, z których jeden był typem społecznym (S) (nr 6-8).

Fizyczne), będącymi społecznymi (S) środowiskami akademickimi (zob. tab.1). Osoby te wybrały kierunki studiów zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami, przy czym wśród nich była większa liczba studentek (42), aniżeli studentów (16). Różnica w wyborze przez studentów i studentki Pedagogiki i Wychowania Fizycznego jako środowisk akademickich (S) Hollanda, kompatybilnych z dominującymi typami ich społecznych (S) osobowości, okazała się istotna na poziomie $\alpha = 0,01$ ($\chi^2 = 7,2289$, $\chi^2_{0,01df=1}=6,635$, $\chi^2>\chi^2_{0,01df=1}$) (Nowaczyk 1985:267).

4. Dyskusja

Celem badań było rozpoznanie typów osobowości zawodowych dominujących wśród studentów kierunków Pedagogika i Wychowanie fizyczne oraz dokonanie oceny ich zgodności z rodzajem środowiska akademickiego, w którym studiują. Kwestionariusz Preferencji Zawodowych JOB-6 okazał się bardzo pomocnym narzędziem w diagnozie dominujących wśród badanych studentek i studentów typów osobowości zawodowych. Wyniki uzyskane dzięki jego zastosowaniu wskazują, że kierunek Pedagogika (społeczne (S) środowisko akademickie) wybrało około 55% ogółu badanych z PWSZ AS, a kierunek Wychowanie Fizyczne, także społeczne (S) środowisko akademickie, około 53% osób z SWPW. Osoby te charakteryzowały się dominującymi społecznymi (S) typami osobowości zawodowych. W takich przypadkach, zgodnie z teorią Hollanda, występuje **najwyższy poziom zbieżności** dominującego typu osobowości każdej osoby z tej grupy i rodzaju środowiska akademickiego, w których podjęli studia. Ponieważ osoby z tej grupy wybrały kierunki studiów zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami można prognozować, iż będą one doznawać zadowolenia ze studiowania i osiągać wysokie rezultaty kształcenia. Zasadność prognozy potwierdzają wyniki badań przeprowadzonych przez J.L. Hollanda i innych badaczy. Okazuje się, że typy osobowości zawodowych są ważnymi wskaźnikami wyboru przez studentów określonych kierunków studiów, wpływającymi na odczuwanie przez nich satysfakcji ze studiowania oraz uzyskiwanie wysokich wyników kształcenia (Holland 1997; Martino, Norbury, O'Brien, Heinrich 1985; Porter, Umbach 2006). Wyniki badań potwierdzają także, że większość studentów wybiera kierunki studiów kompatybilne ze swoimi dominującymi typami osobowości zawodowych Hollanda. Są wśród nich również takie osoby, które wybierają kierunki niezgodne ze swoimi zainteresowaniami i umiejętnościami (Jones, Jones 2012:5; Smart, Feldman, Ethington 2000; Pike 2006; Allen, Robbins 2008).

Ogółem u 10 studentek I roku Pedagogiki z PWSZ AS (około 14,5% ogółu badanych) i 4 osób studiujących na kierunku Wychowanie Fizyczne w SWPW (około 10,5% ogółu badanych) dominowały dwa typy osobowości zawodowej, w tym dla 5 osób o osobowościach zbliżonych do typu społeczno-przedsiębiorczego (SP) był charakterystyczny **wysoki stopień spójności** ich wzorców osobowości. Wyniki badań dowodzą, iż takie osoby, posiadając cechy charakterystyczne dla obu typów, będą zachowywać się społecznym (S) środowisku akademickim w przewidywalny sposób. Jest ono dla nich bardzo odpowiednie (Lamb, Hurst, Kennedy 1996:84). Należy zatem prognozować, iż badane osoby z obydwu uczelni o dominującym wzorcu osobowości (SP) także odniosą sukces w czasie studiowania na kierunkach Pedagogika i Wychowanie Fizyczne, wyrażony uzyskiwaniem wysokich efektów kształcenia. Trzy osoby o społeczno-konwencjonalnym (SK) wzorcu osobowości i dwie o typie artystyczno-realistycznym (AR) charakteryzował **średni stopień spójności** wzorców osobowości. Dla trzech osób o typie społeczno - realistycznym (SR) i po jednej o typie konwencjonalno - artystycznym (KA) i artystyczno - konwencjonalnym (KA) był charakterystyczny **niski stopień spójności** wskazanych wzorców. Zachowania osób o niskich stopniach spójności ich wzorców osobowości zawodowych są trudne do przewidzenia, bowiem charakteryzują je cechy, *które nie są wspólne dla obu typów* (Lamb, Hurst, Kennedy 1996:83). Dlatego też trudno jest prognozować, jak zachowa się w społecznym środowisku akademickim osoba o dominującym typie społeczno - realistycznym (SR), jakie będą jej efekty kształcenia i satysfakcja ze studiowania.

Dla około 41% ogółu badanych z I roku Pedagogiki i około 47% wszystkich badanych z I roku Wychowania Fizycznego, dominującymi okazały się typy osobowości zawodowych inne, niż typ społeczny (S). Osoby te nie wybrały Pedagogiki i Wychowania Fizycznego jako kierunków studiów, zgodnych ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami. Z rozmów przeprowadzonych ze studentami wynika, że najczęściej wybierali wskazane kierunki studiów dlatego, bo wybierały je inne znajome im osoby. Także w literaturze przedmiotu wskazuje się **na brak planu działania u absolwenta szkoły ponadgimnazjalnej w podejmowaniu tej ważnej decyzji i jej niedopasowanie do własnych możliwości i predyspozycji zawodowych**, na przykład *wybieram ten kierunek, bo na niego jest mało kandydatów i pewnie się dostanę na studia* (Pisula 2009:88).

Należy podkreślić, iż studia na kierunku Pedagogika niezgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami wybrało aż 71,4% badanych studentów i co trzecia badana studentka, a na kierunku Wychowanie Fizyczne – 57,1% studentów i co piąta badana studentka. Chociaż w tych wypadkach brak jest kompatybilności dominujących u badanych

osób typów osobowości zawodowej Hollanda i rodzaju środowiska akademickiego, w którym studiują, to jednak zgodnie z teorią Hollanda, najlepiej na studiach w zakresie Pedagogiki i Wychowania Fizycznego, w społecznym (S) środowisku akademickim, będą funkcjonować osoby o dominujących przedsiębiorczym (P) albo artystycznym (A) typie osobowości, gdyż jest dla nich charakterystyczny **średnio wysoki poziom zbieżności** typu osobowości i rodzaju środowiska akademickiego.

Wnioski

Podane powyżej zestawienia tabelaryczne i analiza zebranych wyników badań pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- Nie wszystkie badane osoby z I roku Pedagogiki PWSZ AS i I roku Wychowania Fizycznego SWPW wybierały studia zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami.
- Pedagogikę i Wychowanie Fizyczne (społeczne (S) środowiska akademickie) jako kierunki swoich studiów zgodne z zainteresowaniami i preferencjami, kompatybilne z dominującymi społecznymi (S) typami osobowości zawodowych Hollanda, wybrało w każdej uczelni nieznacznie więcej niż połowa badanych studentów i studentek.
- Wyboru pedagogiki jako kierunku studiów w PWSZ AS niezgodnie z posiadanymi preferencjami i zainteresowaniami dokonała co trzecia badana studentka i około 71% badanych studentów.
- Wyboru wychowania fizycznego jako kierunku studiów w SWPW niezgodnie ze swoimi preferencjami i zainteresowaniami dokonało około 57% studentów i 20% studentek.
- Pedagogikę i Wychowanie Fizyczne jako kierunki studiów zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i preferencjami wybrało więcej studentek, aniżeli studentów. Różnica w wyborze tych kierunków studiów jako kompatybilnych z dominującymi u studentów i studentek społecznymi typami osobowości (S), okazała się istotna na poziomie 0,01.

Bibliografia:

1. Allen J., Robbins S.B., 2008, *Prediction of College Major Persistence Based on Vocational Interests, Academic Preparation, and First - Year Academic Performance*, „Research in Higher Education", vol. 49.
2. Bajcar B., Borkowska A., Czerw A., Gąsiorowska A., Nosal C.S., 2006, *Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod*, Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego nr 34, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, s.33-45, [on- line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.praca.gov.pl/eurodoradztwo/index.php?option=com_content&view=article&id=13:zeszyty-informacyjno-metodyczne-doradcy-zawodowego&catid=2:publikacje&Itemid=3>.
3. CHT; *Chapter 3. Holland's theory of personality types*, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: < http://vuir.vu.edu.au/343/1/04chapter3.pdf >.
4. Dajek E.R., 1997, *Polska standaryzacja „Testu Osobowości i Zainteresowań" Ericha Mitteneckera i Waltera Tomana*, Wydawnictwo ERDA, Warszawa.
5. De Fruyt F., Mervielde I., 1996, *Personality and interests as predictors of educational streaming and achievement*, „European Journal of Personality", vol. 10.
6. Frydrychowicz A., Jaworska J., Woynarowska T., Matuszewski A., 1994, *Inwentarz Zainteresowań,* Centrum metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN, Warszawa.
7. Gąsiorowska A., Bajcar B., 2006, *Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych - nowe narzędzie diagnostyczne dla doradcy zawodowego* [w:] A. Grzechnik (red.) *Testy w poradnictwie zawodowym*, Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego nr 37, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, [on- line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.praca.gov.pl/eurodoradztwo/index.php?option=com_content&view=article&id=13:zeszyty-informacyjno-metodyczne-doradcy-zawodowego&catid=2:publikacje&Itemid=3>.
8. Holland, J. L., Whitney, D. R., Cole, N. S., Richards, J. M. Jr., 1973, *An empirical occupational classification derived from a theory of personality and intended for practice and research*, ACT Research Report No. 29, American College Testing Program, Iowa City.
9. Holland, J. L., Powell, A., Fritzsche, B., 1994, *SDS professional user's* guide, Psychological Assessment Resources, Inc., Odessa.
10. Holland, J. L.,1997, *Making vocational choices: A theory of vocational personalities*

and work environments (3rd ed.), Psychological Assessment Resources, Odessa.

11. HTP; Spokane A. R., Luchetta E.J., Richwine M.H., *Holland's Theory of Personalities in Work Environments*, [on- line]. Dostępne w Internecie pod adresem: < http://news.uofthenet.info/wp-content/uploads/2011/08/Spokane_Holland_s_theory_of_personalities.pdf >.
12. Huang Y.R., Healy C. C.,1997, *The Relation of Holland - Typed Majors to Students' Freshman and Senior Work Values*, „Research in Higher Education, vol. 38, No.4.
13. Jones W.A., 2011, *Variation among Academic Disciplines*: *An Update of Analytical Framework and Research*, „The Journal of the Professoriate, vol. 6, No.1.
14. Jones L.K., 2012, *Choosing a College Major Based on Your Personality*. *What does the research say*?, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.careerkey.org/pdf/personality_college_major_match_research.pdf >.
15. Jones L.K., Jones J.W., 2012, *Personality-College Major Match and Student Success*. *A Guide for Professionals Helping Youth and Adults*. *Who are in College or are College-Bound*. The Career Key. Canada, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem:< http://www.careerkeyca.org/pdf/Canadian_Professionals_Guide_Personality_Major_Match.pdf >.
16. Kulesza M., Kos E., (red.), 2010, *Kwestionariusz Predyspozycji Zawodowych*. *Podręcznik*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
17. Kos. E., 2010, *Podstawy teoretyczne konstrukcji Kwestionariusza Predyspozycji Zawodowych- teoria Johna Hollanda*, [w:] M. Kulesza, E. Kos (red.) , *Kwestionariusz Predyspozycji Zawodowych*. *Podręcznik*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
18. Lamb R., Hurst P., Kennedy R.,1996, *Interpretacja i wykorzystanie testów zainteresowań i uzdolnień ogólnych w poradnictwie zawodowym*, [w:] *Testy i autotesty w poradnictwie zawodowym*, Zeszyty Informacyjno- Metodyczne Doradcy Zawodowego, zeszyt 6, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 1996, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.praca.gov.pl/eurodoradztwo/index.php?option=com_content&view=article&id=13:zeszyty-informacyjno-metodyczne-doradcy-zawodowego&catid=2:publikacje&Itemid=3>.
19. Lokan J.,1994, *The Self-Directed Search*. *Professional Manual Australian Supplement*, Australian Council for Educational Research Ltd., Camberwell.

20. Martino S. Norbury L., O'Brien M., Heinrich C., 1985, *Examining Holland's Theory of Career Choice*, „Journal of the Indiana University", 1985, [on-line].Dostępne w Internecie pod adresem:
< http://portal.education.indiana.edu/Portals/32/Hollands.pdf >.
21. Matczak A., Jaworowska A. Ciechanowicz A., Zalewska E., Stańczak J., 2006, *Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji WKP*. Pracownia Testów Psychologicznych, Warszawa.
22. Nowaczyk C., 1985, *Podstawy metod statystycznych dla pedagogów*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
23. Paszkowska-Rogacz A., 2006, *Psychologiczne uwarunkowania rozwoju kariery zawodowej młodzieży*, [w:] S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć (red.), *Młodzież na rynku pracy*. *Od badań do praktyki*, Oficyna Wydawnicza ASSPRA-JR, Warszawa.
24. Paszkowska-Rogacz A., 2011, *Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MŁOKOZZ. Podręcznik*, Fundacja Realizacji Programów Społecznych, Warszawa, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem:
< http://frps.org.pl/pliki/Podrecznik.pdf >.
25. Pike G.R., 2006, *Students' Personality Types, Intended Majors, and College Expectations*. *Further Evidence Concerning Psychological and Sociological Interpretations of Holland's Theory*, „Research in Higher Education", Vol. 47, No. 7.
26. Pisula D., 2009, *Poradnictwo kariery przez całe życie*, KOWEZiU, Warszawa.
27. Perkmen S., Sahin S., 2013, *Who should study instructional technology*? *Vocational personality approach*, „British Journal of Educational Technology", vol. 44, No.1.
28. Porter, S. R., Umbach, P. D., 2006, *College major choice*: *An analysis of person – environment* fit, „Research in Higher Education", vol. 47.
29. Retowski S., 2009, *Test preferencji zawodowych*, WSPS, Sopot.
30. RTS; Retowski S., *Opracowanie Kwestionariusza Preferencji Zawodowych* (*JOB*-6), [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.doradca-zawodowy.ecorys.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=85&Itemid=40.
31. Smart, J. C., Feldman, K. A., and Ethington, C. A., 2000, *Academic disciplines*. Holland's Theory and the Study of College Students and Faculty, Vanderbilt, Nashville.
32. Smart J.C., Feldman K. A., Ethington E.A., 2006, *Holland's Theory and Patterns of College Student Success*, NPEC, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: <

http://cpe.ky.gov/NR/rdonlyres/AE7E5BB1-EB31-40DC-9D0A-6FE4C5D21ED4/0/HollandsTheoryandPatternsofCollegeStudentSuccess.pdf>.

33. Smart J.C., Ethington C. A., Umbach P.D., 2009, *Pedagogical Approaches Used by Faculty in Holland's Model Environments*. *The Role of Environmental Consistency*, „The Journal of Career Assessment", vol. 17, No. 1.
34. Smart J.C., Ethington C. A., Umbach P.D., Rocconi L.M., 2009, *Faculty Emphases on Alternative Course-Specific Learning Outcomes in Holland's Model Environments*: *The Role of Environmental Consistency*, „Research in Higher Education", vol. 50.
35. Swanson, J. L. Fouad, N. A., 1999, *Career theory and practice: learning through case studies*, SAGE publications, London.
36. TJH; *John L. Holland*, *1919-2008*. *A Select Bibliography added to the Tribute & Obituary*, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: < http://associationdatabase.com/aws/NCDA/pt/sd/news_article/6521/blank/blank/true >.
37. Wiącek G., 2010, *Aktualnie dostępne koncepcje opisu i oceny zainteresowań i kompetencji zawodowych oraz ich odniesienie do osób z niepełnosprawnością umysłową*, Lublin, [on-line]. Dostępne w Internecie pod adresem: < http://www.europerspektywa.pl/analiza_aktualnie_dostepnych_koncepcji_opisu_i_oceny_zainteresowan_i_kompetencji_zawodowych.pdf >.
38. Wojtasik B., 2011, *Podstawy poradnictwa kariery*. *Poradnik dla nauczycieli*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa.
39. Wolniak G.C., Pascarella E.T., 2005, *The effects of college major and job field congruence on job satisfaction*, „Journal of Vocational Behavior", vol. 67.

Predominant Among Students Holland's Vocational Personality Types

Summary

This article presents the results of studies which the aim were the recognition of Holland's professional personalities types predominant among first year Pedagogy students from the Angelus Silesius Wałbrzych Higher Vocational College (PWSZ AS) and the first year Physical Education students form the Pawel Wlodkowic University College in Plock Higher School (SWPW) as well as compatibility degree assessment of personality types with

kind of environment in which they study. For realization this aim were used the Questionnaire of the Professional Preference JOB - 6. It contains 29 items subordinated 6 scales connected with 6 Holland's vocational personality types: Realistic, Investigative, Artistic, Social, Enterprising and Conventional. The analysis of gathered data showed that the JOB - 6 turned out very helpful tool in diagnosis of predominant professional personalities types among female and male students. The pedagogy as a College major (social (S) Holland's academic environment) chose compatibly with its interests and preferences about 55% students from PWSZ AS, and physical education, also social (S) academic environment, about 53% persons from SWPW. Social (S) Holland's professional personality type turned out predominant at about 29% male students and about 62% female students from PWSZ AS as well as at about 43% male students and 80% female students from SWPW. These persons chose the major of studies compatibly with their interests and preferences. Among them were larger number female students' than male students. The difference in choice by male and female students the pedagogy and the physical education as Holland's academic (S) environments, compatibly with their predominant social (S) personality types were significant on level $\alpha = 0{,}01$ ($\chi^2 = 7{,}2289$, $\chi^2_{0,01df=1}=6{,}635$, $\chi^2>\chi^2_{0,01df=1}$).

Key words: The Questionnaire of the Professional Preference JOB-6, predominant Holland's vocational personality types, academic environments, Pedagogy and Physical Education students.